

رابطه‌ی ناسازگاری والدین با پرخاشگری و افسردگی دانش آموزان دختر متوسطه اول شهرستان کرمانشاه

آرزو خواجوی

کارشناس حوزوی.

نام نویسنده مسئول:

آرزو خواجوی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۰۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۲۹

چکیده

هدف از انجام این پژوهش؛ تعیین رابطه بین ناسازگاری والدین با پرخاشگری و افسردگی دانش آموزان می باشد. این پژوهش به لحاظ هدف؛ کاربردی و روش بررسی آن توصیفی و از نوع تحقیقات همبستگی بوده است. جامعه آماری آن را کلیه دانش آموزان متوسطه اول شهر بندرلنگه و مادرانشان، تشکیل داده اند. حجم نمونه؛ ۲۶۰ نفر تعیین گردید که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب گردیدند. ابزار اندازه گیری پرسشنامه افسردگی بک (۱۹۶۱)، پرسشنامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲) و پرسشنامه کیفیت زندگی ناشویی باسبی و همکاران (۱۹۹۵) بوده است. به منظور تعیین پایایی پرسشنامه‌ها، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد، که مقدار آلفای آن برای پرسشنامه افسردگی برابر با ۰/۹۱، برای پرسشنامه پرخاشگری برابر با ۰/۹۵ و برای پرسشنامه کیفیت ناشویی برابر با ۰/۸۶ بدست آمده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داده است که: بین متغیرهای (توافق، رضایت و انسجام والدین) با میزان بروز رفتارهای پرخاشگرانه در بین دانش آموزان رابطه منفی و معنادار وجود دارد. بین متغیرهای (توافق، رضایت و انسجام والدین) با میزان بروز افسردگی در بین دانش آموزان رابطه منفی و معنادار وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که متغیرهای (توافق و رضایت والدین) در مجموع حدود ۰/۳۲ از واریانس متغیر پرخاشگری و ۰/۲۹ درصد از واریانس متغیر افسردگی دانش آموزان را تبیین می نمایند.

واژگان کلیدی: ناسازگاری والدین، پرخاشگری، افسردگی.

مقدمه

افسردگی مرضی به قدری شایع است که سرماخوردگی روانپزشکی لقب گرفته است (سیگمن، ۱۹۷۵؛ به نقل از دادستان، ۱۳۸۳). در هر مقطع معینی از زمان، ۲۰-۱۵ درصد بزرگسالان، در سطح قابل توجهی، از نشانه های افسردگی، رنج می برند، و حداقل ۱۲ درصد به میزانی از افسردگی که آنها را در مرحله ای از زندگی به سمت درمان بکاند، مبتلا هستند و حدس زده می شود که حدود ۷۰ درصد موارد بستری در بیمارستانهای روانی را موارد افسردگی تشکیل می دهند. به دلایلی که هنوز روشن نیست در جوامع صنعتی غرب، افسردگی در بین زنان، تقریباً دو برابر این میزان در مردهاست بعید به نظر می رسد که فقط یک عامل بتواند وقوع افسردگی را تبیین کند، بلکه افسردگی از تعامل بین چندین عامل مختلف، حاصل می شود. نشان داده شده است که شروع و سیر آن به متغیرهای مختلف زیست شناختی، سابقه بیماری، محیطی و روانی - اجتماعی مربوط می شود از میان این متغیرها می توان به موارد زیر اشاره کرد: اختلال در کارکرد ناقلهای عصبی، سابقه افسردگی یا الکلیسم در خانواده، از دست دادن والدین در دوران کودکی و یا مورد بی توجهی آنان قرار گرفتن، رویدادهای منفی اخیر در زندگی، داشتن همسر عیب جو و یا متخصص، فقدان ارتباطی نزدیک و اطمینان بخش، فقدان حمایت اجتماعی مناسب و فقدان دراز مدت احساس ارزشمندی (براون و هریس، ۱۹۷۸؛ نقل از جعفرزاده، ۱۳۹۲).

فروید پرخاشگری را یکی از غرایز عمده بشری می دانست وی در مورد پرخاشگری دو دید کاملاً متفاوت داشت در ابتدا وی معتقد بود زمانی که فرد در ارضاء انگیزه های خود دچار ناکامی می شود، دست به پرخاشگری می زند. بعدها وی پرخاشگری را در ردیف دیگر سائق های جنسی و انرژی جنسی می دانست علاوه براین، تاکید وی بیشتر روی مرحله دوم از مراحل رشد روانی - جنسی بود. او این مرحله را به نام مرحله مقعدی نامگذاری کرده و معتقد بود این مرحله سالهای دوم و سوم زندگی را در بر می گیرد. در این مرحله کودک از نگه داشتن و یا دفع کردن مدفوع لذت می برد. اگر سخت گیری در مورد آموزش توالیت رفتن بیش از اندازه باشد کودک شخصیت خسیس مقعدی پیدا می کند یعنی شخص منظم، خسیس، دقیق و محترک خواهد شد. در عین حال اگر کودکی در این مرحله در حد افراط آزاد باشد، بعدها فردی ظالم، خشن، بی نظم، پرخاشگر، خودخواه، بی بند و بار و بی انضباط خواهد شد (شاملو، ۱۳۸۸).

روان شناسان عقیده دارند که زندگی زناشویی اصولاً یک نوع نزاع دوستانه است و اختلاف خلقت بین آن در ایجاب می کند که با یکدیگر پرخاش و نزاع کنند. منتها خداوند حکیم طوری این دو جنس مخالف را با همدیگر جوش داده و بین آن ها الفت ایجاد کرده است که پرخاش ها و تندخوئی ها در برخی از اوقات ثمربخش واقع شده، نظام خانواده و اجتماع از این راه برقرار می گردد. از این رو کمتر خانواده ای است که در طول زندگی زناشویی خود دچار بحران های زودگذر نشود. غالباً اختلافات جزئی و کلی در اکثر خانواده ها بین زن و شوهر امری است طبیعی که نه تنها به مراحل خطر و بحران شدید و جدائی نمی کشد بلکه دنبال آن یک نوع محبت و س ازش پدید می آید و در حقیقت یکنواختی در زندگی را که عامل برخی از گرفتاری های خانوادگی است از بین می برد و از این جهت پیدایش تندخوئی های آرام و لطیف به هیچ وجه جای نگرانی نیست. دکتر باخ روانشناس نامی آمریکایی می گوید: اگر پرخاش و نزاع اصلاً صورت نگیرد ناراحتی های دو طرفه انباشته و متراکم شده و یکباره بسان کوه آتشفشان منفجر می شود و البته دیگر در این موقع آشتی غیر ممکن است یا بسیار بسیار دشوار یکی دیگر از کارشناسان امور خانواده می گوید: عدم موافقت ها همیشه جدایی پیش نمی آورد بلکه بیش از ناسازگاری عدم توانایی هریک از طرفین در غلبه بر مشکلات موجب جدایی می شود (مجدی، ۱۳۹۲).

افسردگی از جمله اختلالاتی هستند که در دوره ی نوجوانی رشد چشمگیر پیدا می کند (دادستان، ۱۳۷۸؛ به نقل از نریمانی و همکاران، ۱۳۹۱). از دیدگاه (نوی، ۲۰۱۰؛ به نقل از نریمانی و همکاران، ۱۳۹۱)؛ اضطراب و افسردگی به خودی خود مرضی اند و نمی توانند هیچ شکل بهنجاری داشته باشند. افسردگی در کودکان و نوجوانان به عنوان یک مساله مهم بهداشت روانی در جوامع مختلف، خصوصاً جوامع پیشرفته مطرح می باشد (هارینگتون، ۲۰۰۷؛ به نقل از میرزایی و همکاران، ۱۳۸۸).

مطالعات اخیر نشان داده اند که کودکان و نوجوانان نیز می توانند همانند بزرگسالان از افسردگی رنج ببرند (روتز، توما ولان، ۲۰۰۸؛ به نقل از میرزایی و همکاران، ۱۳۸۸). همچنین تشابهات زیادی بین ویژگیهای افسردگی در سنین پایین و دوران بزرگسالی وجود دارد. پژوهش های انجام شده نشان می دهد شیوع افسردگی در کودکان و نوجوانان نسبت به سالهای قبل افزایش یافته

است. افسردگی جنبه های مختلف زندگی و نوجوانان، همانند عملکرد تحصیلی و روابط اجتماعی آنها را تحت تاثیر قرار می دهد (هارینگتون، ۱۹۹۵؛ به نقل از میرزایی و همکاران، ۱۳۸۸). در این سنین با پیامدهای عدم سازگاری در زندگی آینده، همچون ترک تحصیل، بیکاری، عدم گرایش به ازدواج، رفتارهای ضد اجتماعی مانند شرکت در جرم و جنایت، خرید و فروش مصرف مواد مخدر و دستگیر شدن توسط پلیس ارتباط دارد (نیوکامپ و بانتلر، ۲۰۰۵؛ به نقل از میرزایی و همکاران، ۱۳۸۸).

افسردگی یکی از اختلال های رایج و مهم در عصر حاضر است و به عنوان شایع ترین اختلال بار اقتصادی، هیجانی و اجتماعی بسیاری را برای مبتلایان و خانواده های آن ها به بار می آورد. تحقیقات نشان می دهد نزدیک به ۷۵٪ افرادی که در موسسات درمانی بستری می شوند، دچار افسردگی هستند (براون و هریس، ۱۹۹۳؛ به نقل از محمد خانی و همکاران، ۱۳۹۲). سازمان بهداشت جهانی بهداشت پیش بینی کرده است که تا سال ۲۰۲۰ این اختلال دو مین بیماری بزرگ جهانی خواهد بود (کنی و ویلیامز، ۲۰۰۷؛ به نقل از محمد خانی و همکاران، ۱۳۹۲). آمارهای همه گیر شانس در کشورهای مختلف نیز حاکی از شیوع متفاوت افسردگی در جوامع مختلف است. مطالعات، میزان شیوع افسردگی بالینی را در ایران بیشتر از کشورهای دیگر نشان می دهد (کاویانی و همکاران، ۱۳۸۱). افزایش میزان شیوع افسردگی در دهه اخیر، تحقیقات معدود در این زمینه، تعیین نقش احتمالی این متغیرها در سازگاری دانش آموزان افسرده، شناسایی دانش آموزان افسرده و معرفی آنها به مراکز مشاوره از دلایل انجام این پژوهش می باشد.

افسردگی براساس ملاکهای زیر انتخاب می شوند که عبارتند از: بروز ۵ مورد از نشانه های زیر که در اغلب مواقع ظرف مدت ۲ هفته در فرد بروز پیدا کند و بیانگر تغییر در مقایسه با عملکرد قبلی فرد باشد (حداقل یکی از نشانه اول باید وجود داشته باشد): ۱- کاهش افسرده ۲- کاهش علاقه یا لذت نسبت به همه یا اغلب فعالیت های روزمره ۳- کاهش قابل ملاحظه و غیر عمدی وزن یا کاهش افزایش اشتها ۴- بی خوابی یا خوابزدگی ۵- بی قراری یا کندی روانی، حرکتی ۶- خستگی یا از دست دادن انرژی ۷- احساس بی ارزشی یا گناه بی مورد ۸- مشکل تمرکز یا بی تصمیمی ۹- افکار مکرر مرگ یا گرایش به خود کشی (هالچین و ویتبورن، ۲۰۰۳). متغیر دیگری که می تواند با افسردگی در ارتباط باشد، پرخاشگری است. آنچه که باعث توجه محققان به رفتار پرخاشگرانه شده است اثرات نامطلوب آن بر رفتار بین فردی و همچنین اثر ناخوشایند آن بر حالات درونی و روانی فرد است. عدم کنترل رفتار پرخاشگرانه علاوه بر اینکه می تواند باعث ایجاد مشکلات بین فردی و جرم، بزه و تجاوز به حقوق دیگران شود، می تواند در نریزی شده و باعث انواع مشکلات جسمی و روانی، مانند، زخم معده، سردردهای میگرنی و افسردگی گردد (الیس، ۲۰۰۰). برخی از مشکلات جدی اجتماعی، مانند کودک / همسرآزاری و، اشکال مختلف کشمکش بین گروهی به روشنی ریشه در خشم و ناتوانی در کنترل برانگیختگی خشم دارد (نواکو و روبینز، ۲۰۱۱). پرخاشگری معطوف به یک سن و دوره خاص نیست، همانطور که در تحقیقات مختلف مشخص شده است، پرخاشگری و خشونت از سنین خردسالی وجود داشته و در طول زمان تداوم یافته و در نوجوانی و بزرگسالی ادامه می یابد. با توجه به اثرات ناخوشایند رفتار پرخاشگرانه، عصبانیت و خشونت به عنوان مشکل تلقی گردیده و نیاز به بررسیهای بالینی و قانونی دارد (ویتلی و همکاران، ۲۰۰۹).

خشم به عنوان تجربه هیجانی رایج، در تعامل والدین با فرزندان، شناخته شده است، که به عنوان عامل منفی می تواند پیش بینی کننده روشهای تربیتی نامناسب باشد. محققان عدم کنترل خشم را به عنوان یک متغیر کلیدی در ارزیابی و درمان والدین بد رفتار تاکید کرده اند. با استفاده از برنامه های پیشگیری و مداخله اولیه شامل ارتقاء نقش نظارتی والدین به وسیله کمک به آنها در زمینه کاهش خشونت و بد رفتاری با کودکانشان، یادگیری راهبردهای مدیریت خشم و مهارتهای حل مسأله می توان مهارتهای والدین و قابلیت های اجتماعی آنها را بهبود بخشید (نواکر، ۲۰۰۲). مادرانی که در کنترل خشم خود دچار مشکل می شوند و اغلب رفتارهای خشن از خود بروز می دهند، هدف روشهای درمانی متعددی قرار گرفته اند و محققان زیادی در پی یافتن نظریه هایی، تمهیدات و روشهایی برای کنترل پرخاشگری و درمان آن بوده اند (فیندلر و ویزنر، ۲۰۰۹).

خشم که به عنوان یک هیجان گذرا تجربه می شود، بخشی از ساختار شخصیتی انسانی است، نه یک مشکلی که به طور قهری و غیرارادی ایجاد شده باشد. با این وجود برانگیختگی خشم به صورت مکرر می تواند مشکل ساز باشد، که این برانگیختگی می تواند فعال کننده رفتار پرخاشگرانه بوده و به سازگاری روانشناختی و سلامت فردی آسیب رساند. (نواکر و روبینز، ۲۰۱۱). خانواده های امروزی به دنبال تغییر در الگوهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و نظایر آن، دچار بحران های مختلفی شده

اند. روابط درون خانواده، روابط بین اولیاء، میزان رشد جمعیت، نقش های سیاسی و اجتماعی موجود در خانواده و عناصری از این قبیل، باعث پدید آمدن بحران در خانواده است. عامل اقتصادی نیز نقش موثری در پیدایش بحران در خانواده ایفا می کند. تغییر الگوها، بالا رفتن میزان مصرف در خانواده ها، ناهماهنگی بین میزان در آمد و هزینه ها و همچنین گسست نسل ها، باعث پیدایش بحران در این نهاد گردیده است (منظور از «گسست نسل ها» تفاوت ارزشی بین دیدگاه های اولیاء و فرزندان است) (سیاسی، ۱۳۷۹). مواردی از قبیل رشد جمعیت، مسئله اقتصادی، اختلاف والدین با یکدیگر، تنش های سیاسی و اجتماعی، در ایجاد بحران نقش دارند که با مطالعات مستمر و برنامه ریزی عملی بایستی توانست تا حدی بحران در خانواده را مهار و کنترل کرد، در غیر این صورت این بحران به نسل های بعد و ابعاد مختلف خانواده منتقل خواهد شد. (ابوالقاسمی، ۱۳۸۱).

همزیستی، ازدواج، روابط بین زن و مرد، روابط بین اولیاء و فرزندان و همچنین میزان وابستگی در خانواده های امروز، دچار مشکل شده است و هر کدام از زمینه های یاد شده، نیاز به اصلاح، مشاوره و برخوردهای مناسب دارد؛ در غیر این صورت بحران هر چه بیشتر تشدید می شود (نریمانی، ۱۳۸۸). یکی از نمونه های بحران، در ازدواج های ناموفق و متلاشی شده منعکس است. این امر موجب می شود تا نظم عاطفی کودک در خانواده دچار مشکل گردد، بزهکاری افزایش یابد، ترک تحصیل و جدا شدن از خانواده افزایش یابد و به طور کلی رفتارهای ناپهناجر هر چه بیشتر در خانواده ها گسترش یابد، که دنیای صنعتی بیش از جهان سوم با این وضعیت روبه رو است (موسی زاده، ۱۳۸۵). خشونت در خانواده، سوء استفاده های جنسی، افزایش بزهکاری و ناپهناجاری های نظیر آن، تا حد زیادی به فقر اقتصادی نسبت داده می شود. لذا برنامه ریزان اجتماعی و دولتمردان، می بایست تدابیری اتخاذ نمایند تا از بروز این بحران ها پیشگیری شود و یا بتوان از این بحران ها رهایی یافت (موسی زاده، ۱۳۸۸).

خانواده کوچکترین واحد اجتماعی است اما بزرگترین واحد اثربخش از نظر تربیتی از نظر نمای ملل و جوامع حکومت ها محسوب می شود و به همین سبب هم از سوی سازمان ملل، پانزدهم ماه مه ۱ (۲۵ اردیبهشت ماه) روز جهانی خانواده نامگذاری شده است. خانواده می تواند منشأ تحولات عظیم فردی و اجتماعی و رشد ارزش های انسانی باشد. خانواده ها به عنوان یک واحد یا نهاد جهانی، در جوامع مختلف، کم و بیش دارای کارکردها و وظایف مشترکی است. کارکرد مطلوب در خانواده باعث می شود تا روابط مختلف عاطفی، روانی و حتی اقتصادی و اجتماعی به بهترین شکل خود صورت پذیرد. بالا بردن سطح بهره وری و بهره گیری از توانایی ها و پتانسیل های مختلف افراد جامعه، منوط به توجه ویژه به نهاد خانواده است. (نریمانی، ۱۳۸۸).

افسردگی یکی از اختلال های رایج و مهم در عصر حاضر است و به عنوان شایع ترین اختلال بار اقتصادی، هیجانی و اجتماعی بسیاری را برای مبتلایان و خانواده های آن ها به بار می آورد. تحقیقات نشان می دهد نزدیک به ۷۵٪ افرادی که در موسسات درمانی بستری می شوند، دچار افسردگی هستند (براون و هریس، ۱۹۹۳؛ به نقل از محمد خانی وهمکاران، ۱۳۹۲). سازمان بهداشت جهانی بهداشت پیش بینی کرده است که تا سال ۲۰۲۰ این اختلال دو مین بیماری بزرگ جهانی خواهد بود (کنی و ویلیامز، ۲۰۰۷؛ به نقل از محمد خانی وهمکاران، ۱۳۹۲). آمارهای همه گیر شناسی در کشورهای مختلف نیز حاکی از شیوع متفاوت افسردگی در جوامع مختلف است.

مطالعات، میزان شیوع افسردگی بالینی را در ایران بیشتر از کشورهای دیگر نشان می دهد (کاوایی وهمکاران، ۱۳۹۱). افزایش میزان شیوع افسردگی در دهه اخیر، تحقیقات معدود در این زمینه، تعیین نقش احتمالی کمال گرایی و ویژگی های شخصیتی دانش آموزان در افسردگی دانش آموزان دختر و شناسایی دانش آموزان افسرده و معرفی آنها به مراکز مشاوره از دلایل انجام این پژوهش می باشد.

سرمايه گذاري و توجه هرچه بیشتر به خانواده، امروز بیش از هر زمانی مطرح است، حتی دولت ها توجه خاص نسبت به رشد و توسعه کیفی خانواده مبذول داشته اند و با در اختیار قرار دادن امتیازات، تسهیلات رفاهی، آموزشی، مشاوره ای به طور کلی بالا بردن بهداشت و سلامت خانواده، سعی بر این دارند تا خانواده از کیفیت بالاتری برخوردار باشد. یقیناً ارتقاء کیفی خانواده، تاثیر مستقیمی بر تربیت نسل های نارس و آتی جامعه خواهد داشت. با توجه به مطالب فوق پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش اساسی است که: آیا بین نا سازگاری والدین با پرخاشگری و افسردگی دانش آموزان دختر متوسطه اول شهر بندر لنگه رابطه وجود دارد.

مبانی نظری

افسردگی

افسردگی عبارت است از احساس غم، دلسردی، یا ناامیدی به مدت حداقل ۲ هفته در اغلب روزها و اغلب ساعات روز، به علاوه علائم همراه می باشد. افسردگی انواع گوناگون دارد، شایع ترین آن افسردگی عمده است و یکی از مهمترین بیماری روانی شناخته شده به حساب می آید. این اختلال در زن ها دوباره شایعتر از مردها است و با تغییرات شبانه روزی و تشدید علائم در اوایل روز همراه است. در برخی از موارد علائم همراه با نشانه های نباتی و هذیان های هماهنگ با خلق بروز می یابند (سادوک و سادوک، ۲۰۰۳؛ ترجمه پورافکاری، ۱۳۸۵).

افرادی که خلق پایین دارند (افسردگی با کاهش انرژی و علاقه، احساس گناه، اشکال در تمرکز، بی اشتها، بی افکار و خودکشی مشخص می شوند (سایر علائم و نشانه ها عبارتند از تغییر در سطح فعالیت، توانایی های شناختی، شناختی، تکلم و اعمال نباتی - ایمنی مانند خواب، اشتها، فعالیت های جنسی و سایر ریتم های بیولوژیک). این اختلالات معمولا همیشه منجر به اختلال در عملکرد شغلی، روابط اجتماعی و بین فردی می گردند (سادوک و سادوک، ۲۰۰۳؛ ترجمه پورافکاری، ۱۳۸۵). افسردگی شایع ترین بیماری قرن، یکی از جدی ترین بیماری هایی که پزشکان و متخصصان رابه خود مشغول کرده است. سال ها صرف تحقیق و مطالعه روی عوامل به وجود آورنده بیماری افسردگی شده است و طبیعی پس از چند ساعت یا چند روز از بین می رود، اما هرگاه حالت افسردگی ادامه پیدا کند و در سلامتی فرد تاثیر معنی داری بگذارد، در آن صورت مداخله می درمانی و کمک حرفه ای الزامی خواهد بود (هالچین ۲۰۰۳؛ به نقل از جعفر زاده، ۱۳۹۲).

پرخاشگری

تعریف پرخاشگری رفتار هدفداری است که در جهت تحقیر و یا تحقیر شخصیت دیگران و آسیب رسانیدن به آنها صورت می گیرد (سادوک، ۲۰۰۵).

نظریه فروید

در مورد پرخاشگری فروید پرخاشگری را یکی از غرایز عمده بشری می دانست و در مورد پرخاشگری دو دید کاملاً متفاوت داشت در ابتدا وی معتقد بود زمانی که فرد در ارضاء انگیزه های خود دچار ناکامی می شود، دست به پرخاشگری می زند. بعدها وی پرخاشگری را در ردیف دیگر سائق های جنسی و انرژی جنسی می دانست علاوه بر این، تاکید وی بیشتر روی مرحله دوم از مراحل رشد روانی - جنسی بود. او این مرحله را به نام مرحله مقعدی نامگذاری کرده و معتقد بود این مرحله سالهای دوم و سوم زندگی را در بر می گیرد. در این مرحله کودک از نگه داشتن و یا دفع کردن مدفوع لذت می برد. اگر سخت گیری در مورد آموزش توالت رفتن بیش از اندازه باشد کودک شخصیت خسیس مقعدی پیدا می کند یعنی شخص منظم، خسیس، دقیق و محترک خواهد شد. در عین حال اگر کودکی در این مرحله در حد افراط آزاد باشد، بعدها فردی ظالم، خشن، بی نظم، پرخاشگر، خودخواه، بی بند و بار و بی انضباط خواهد شد (شاملو، ۱۳۸۸).

فروید درباره امکان از بین بردن پرخاشگری نظر خوبی نداشت و معتقد بود تنها می توان شدت و مسیر آنرا تغییر داد. وی مثلا مردم را به تماشای مسابقات ورزشی، مشت زنی، و یا گاو بازی تشویق می کرد. در مواردی هم پرخاشگری را در حکم عامل تصفیه می دانست و می گفت: " برای کاهش انگیزه های پرخاشگری ابراز هیجانات حاکی از ناکامی ضروری است. البته " فرضیه ناکامی - پرخاشگری " در بسیاری موارد چندان با واقعیت انطباق ندارد. هر چند که بعضی از پرخاشگری ها ناشی از تحمل ناکامی ها است، اما گاهی مشاهده می شود که پرخاشگری روحیه خشونت را در سایرین افزایش داده و به نوعی موجب تکرار آن می شود.

نظریه هومنز

هومنز معتقد است میان انسانها و جانوران پست تر تفاوت چندانی وجود ندارد هومنز در واکنش به نظریه تبادل جمعی و فرهنگی لوی اشتر و بیشتر بر تبادل دو طرفه تاکید می ورزد و نظریه تبادل خود را بر مبنای منفعت شخصی استوار می کند (جرج ریتزر، ۲۰۱۰).

نهادها از دیدگاه هومنز «الگوهای» به نسبت پایدار رفتار اجتماعی که بسیاری از انسانها از طریق کنش هایشان در نگه داشت این الگوها سهیمند» هومنز به تبیین نهادها از سوی کارگرد گرایان ساختاری پرداخته و از بین چهار نوع تبیین در مورد نهادها دو نوع تبیین متعلق به کارکرد گرایان ساختاری را رد می کند.

۱) تبیین ساختاری: «یک نهاد خواست بخاطر رابطه اش به نهاد های دیگر در چهار چوب یک نظام اجتماعی، وجود دارد.
۲) تبیین کارکردی: «هر نهادی برای آن وجود دارد که جامعه بدون آن نمی تواند ادامه حیات بدهند و توازنش را حفظ کند».

به نظر هومنز: گفتن اینکه نهادها با یکدیگر همبستگی دارند این نهادها را تبیین نمی کند (جرج ریتزر، ۲۰۱۰). هومنز به این نتیجه رسید که تبیین ساختاری هیچ گونه ارزش تبیینی ندارد و سراسر تبیین کارکردی هیچ جنبه ای اقتناع کننده ای ندارد، زیرا این هردو تبیین هم به نتیجه گیریهای درست و هم نادرست منجر می شود.

ناسازگاری خانوادگی

خانواده اولین مهمترین نهاد اجتماعی انسانهاست، بسیاری از هنجارها و ناهنجاریهای جامعه مربوط به همین نهاد مقدس است. هرچه محیط خانواده سالم و امن باشد به همان اندازه در روحیه افراد و اعضای آن تاثیر مثبت گذاشته و این تاثیرات مطلوب به جامعه منتقل می شود. اگر محیط خانواده محیطی نامساعد و ناهنجار باشد به همان اندازه بر اخلاق اعضای خانواده تاثیر سوء گذاشته و از این طریق جامعه را نیز متاثر می کند. و بیشترین تاثیر آن بر کودکان است، زیرا شخصیت کودک متاثر از برخورد اعضای خانواده با یکدیگر رشد کرده و شکل می گیرد، و اخلاق و روحیات بزرگترهای خانواده تاثیر مستقیمی در تربیت کودک دارد (شبرنگ، ۱۳۹۲).

بدون شک بسیاری از مشکلات اخلاقی جامعه امروز ما ریشه در اختلافات خانوادگی دارد. آمارهای مربوط به مسایل اخلاقی نشان می دهد، اغلب افراد بزهکار از نعمت خانواده سالم محروم بوده و وارث ناهنجاریهای خانوادگی هستند. همچنین کسانی که در جامعه به موفقیت هایی رسیده اند نیز موفقیتشان را مدیون خانواده سالم خویش هستند. این یک واقعیت ملموس و حقیقی است که انسانهای مصلح و موفق در خانواده های سالم و خوب پرورش می یابند. از اولین خصوصیات انبیا علیهم السلام نیز تعلق آنها به خاندان پاک و سالم است، بگونه ای که حتی دشمنانشان نیز به پاکی خانوادگی آنها معترف بودند. نمونه های از این اعترافات را قرآن مجید ذکر کرده است (مدنی، ۱۳۸۶).

در جوامع غربی سالهاست که بصورت برنامه ریزی شده فعالیتهای در جهت تضعیف خانواده انجام می گیرد و جوانان به بیرون آمدن از قید و بندهای خانوادگی و طغیان علیه آن تشویق می شوند. روانشناسان غربی نیز با این استدلال که تنها راه بدست آوردن شخصیت سالم و مستقل کنار گذاشتن سنتهای کهن خانوادگی است، تمام سعی و تلاش خود را در زمینه کاهش وابستگیهای خانوادگی متمرکز کرده اند.

این تفکرات تنها به جامعه غرب محدود نمانده بلکه جوامع شرقی و اسلامی را نیز تحت تاثیر قرار داده است و نتایج زبان بار آن در جامعه اسلامی کاملاً به چشم می خورد، سردی روابط خانوادگی، افزایش آمار جرم و جنایت و سپردن سالمندان به مراکز خیریه و آسایشگاهها از نتایج این تفکرات بیمار گونه است.

امروزه جوامع غربی طعم تلخ همین اقدامات به ظاهر اصلاح طلبانه را می چشند و اندیشمندان غرب درصدد بازیابی و روابط سالم خانوادگی بر آمده اند و عملاً به این حقیقت پی برده اند که نهاد خانواده نیرویی بازدارنده است و پایبندی به آن تاثیر زیادی در سالم سازی جامعه دارد (اردکانی، ۱۳۸۵).

پیشینه تحقیق

بهجت (۱۳۹۳) در پژوهشی به موضوع «تاثیر آموزش گروهی مبتنی بر تحلیل رفتار متقابل بر پرخاشگری و عزت نفس دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه شهر اهواز» پرداخت. هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر آموزش گروهی مبتنی بر تحلیل رفتار متقابل بر پرخاشگری و عزت نفس دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه ش هر اهواز بود. طرح پژوهش نیز از نوع نیمه تجربی با

پیش آزمون و پس آزمون همراه با گروه کنترل بود. جامعه آماری این مطالعه، تمام دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه شهر اهواز در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ بود. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که: آموزش تحلیل رفتار متقابل باعث کاهش پرخاشگری در دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه شد، آموزش تحلیل رفتار متقابل باعث کاهش خرده مقیاس های پرخاشگری شامل پرخاشگری فیزیکی، کلامی و خشم در دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه شد ولی بر خرده مقیاس خصومت چون در مرحله پس آزمون تفاوت معنی دار نبود. پس اثری نداشت و فرضیه در مورد این متغیر وابسته مورد تایید قرار نگرفت و آموزش تحلیل رفتار متقابل، باعث افزایش عزت نفس در دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه شد.

شهنی پیلان و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با نام رابطه ی علی تعارض آشکار و تعارض نهان بین والدین با عملکرد تحصیلی با میانجی گری رابطه والد فرزند، رفتار ضداجتماعی و افسردگی در دانش آموزان دبیرستانی به این نتیجه رسیدند که تعارض آشکار بین والدین با عملکرد تحصیلی، از طریق رابطه ی والد- فرزند و رفتار ضد اجتماعی، تعارض نهان بین والدین با عملکرد تحصیلی از طریق رابطهی والد فرزند و گوشه گیری افسردگی و متغیر رابطهی والد فرزند با عملکرد تحصیلی از طریق رفتار ضداجتماعی و گوشه گیری افسردگی روابط معنی داری داشتند. در مجموع، ۶۰٪ از واریانس عملکرد تحصیلی از طریق متغیرهای مدل پیشنهادی تبیین شد.

رلوفز و همکاران (۲۰۰۷) در مطالعه خود بر اساس مدل های شناختی افسردگی، نقش سبک های شناختی منفی و نشخوار را به عنوان عوامل خطر ساز افسردگی مشخص کرده اند.

موریس و همکاران (۲۰۰۸)، به نقل از اسدی و همکاران، (۱۳۹۱) نشان دادند که در مقایسه با افسردگی، نشخوار فکری و نگرانی رابطه قوی تری با اضطراب دارند.

جوی در سال ۲۰۱۰ در پژوهشی نشان داد که آموزش مدیریت خشم به صورت فردی در منزل توسط فیلم های ویدئویی همانند شرکت در کلاس های آموزش مدیریت خشم تاثیر مثبت بر کنترل خشم دارد.

تیز دل و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهش خود نتیجه گرفتند بر پایه ی الگوی ICS حالت افسردگی ناشی از چیره شدن الگوی طرحواره ای کمال گرایی و تایید خواهی است. که بر اساس آن فرد میان خود ارزشمندی و موفقیت - شکست یا تایید- عدم تایید از سوی دیگران ارتباطی نزدیک می بیند.

روش تحقیق

حاضر از نظر هدف؛ کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی و از نوع تحقیقات همبستگی می باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل همه دانش آموزان دختر متوسطه اول شهرستان کرمانشاه (۸۰۰ نفر) و مادران آنان می باشد؛ که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ مشغول تحصیل هستند.

حجم نمونه با توجه به جدول مورگان تعداد ۲۹۰ نفر از دانش آموزان دختر متوسطه اول شهر بندرلنگه به علاوه مادران آنها مشخص و به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شده اند. در این روش نمونه گیری؛ واحدهای مورد انتخاب دارای شانس مساوی برای انتخاب شدن هستند. در این جا قوانین احتمال است که معین می کند کدام واحدها یا افراد از جمعیت مادر انتخاب خواهد شد. انتخاب یا از طریق قرعه کشی است و یا از طریق استفاده از جدول اعداد تصادفی

این تحقیق از لحاظ روش گردآوری اطلاعات پرسشنامه ای و در ردیف تحقیقات پیمایشی می باشد. بنابراین در مرحله اول با روش کتابخانه ای و با استفاده از ابزار فیش برداری اطلاعات مورد نیاز جمع آوری شد و در مرحله نهایی برای گردآوری اطلاعات از نمونه آماری از ابزار پرسشنامه استفاده شد.

پرسشنامه های استفاده شده در پژوهش حاضر عبارتند از:

پرسشنامه افسردگی پرسشنامه افسردگی توسط بک (۱۹۹۱) تهیه و تنظیم شده و دارای ۱۳ گونه است.

پرسشنامه پرخاشگری توسط باس و پری (۱۹۹۲) تهیه شده است. این پرسشنامه یک ابزار خود گزارشی است که شامل ۲۹

عبارت و چهار زیر مقیاس است، که عبارت است از پرخاشگری بدنی (PA)، پرخاشگری کلامی (VA)، خشم (A)، و خصومت (H) است.

پرسشنامه کیفیت زناشویی مقیاس کیفیت زناشویی، فرم تجدید نظر شده آن، توسط باسبی و همکاران (۱۹۹۵) ساخته شده است و شامل ۱۴ سوال می باشد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده های بدست آمده از پرسشنامه های جمع آوری شده، از روش های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بدین ترتیب که برای توصیف پاسخ های داده شده به سوالات پرسش نامه تحقیق از جداول توزیع فراوانی و در صد پاسخ های مربوط به هر یک از سوالات استفاده شده و برای نشان دادن بعضی از داده های آماری بصورت منسجم، از نمودارهای ستونی استفاده شده است. در سطح استنباطی برای آزمون فرضیه ها از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون با کمک نرم افزار Spss استفاده شده است.

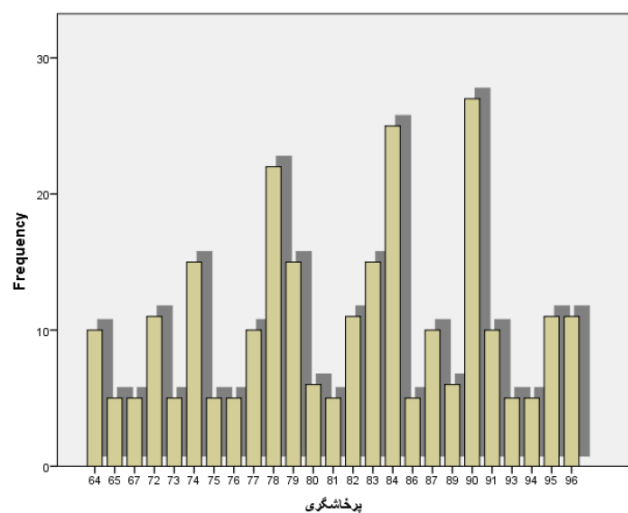
یافته های پژوهش

یافته های پژوهش حاصل در راستای عملیاتی نمودن متغیرهای مورد مطالعه، ارزیابی و تحلیل آن ها در بخش های ثبت مشاهدات و یافته های حاصل از پرسشنامه ارائه می شود و از مهم ترین بخش های هر کار پژوهشی، تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده است؛ چرا که ممکن است عدم دقت در تجزیه و تحلیل داده ها منجر به نتیجه گیری غلط و تعمیم نادرست آن ها شود. پژوهش دارای ماهیت نظری - کاربردی و روش بررسی توصیفی - تحلیلی بوده و با توجه به موضوع مورد مطالعه و فرضیه های ارائه شده، اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعات میدانی و تکمیل پرسشنامه به دست می آید. تعداد ۲۹۰ پرسشنامه در میان دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوره اول شهر بندرلنگه توزیع گردید. پس از جمع آوری داده های اصلی پرسشنامه های جمع آوری شده وارد کامپیوتر شده و با عملیات Spss تحلیل داده ها انجام گرفت. در این بخش یافته های تحقیق در دو بخش توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار ارائه شده است. در بخش توصیفی جداول فراوانی و نمودارهای مربوط به گویه ها و متغیرهای اندازه گیری شده در پرسشنامه به ترتیب ارائه می شوند و در بخش استنباطی فرضیات تحقیق بررسی می شوند.

آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

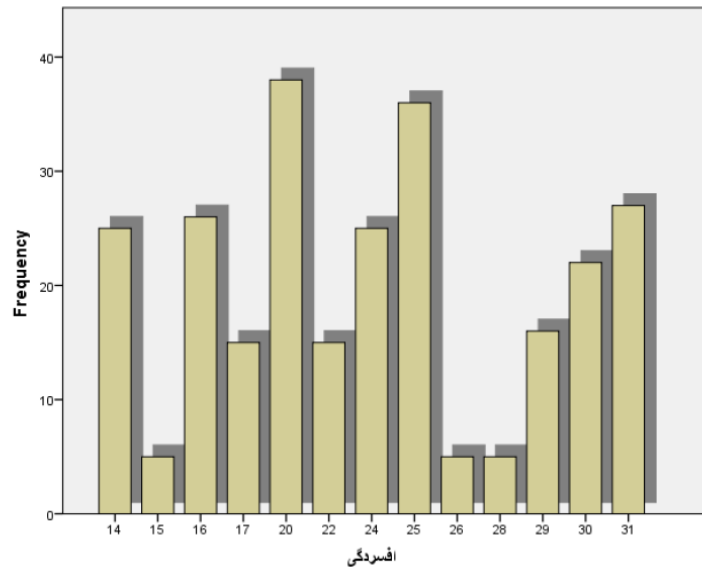
پرخاشگری

متغیر پرخاشگری به وسیله پرسشنامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲) و با ۲۹ گویه مورد سنجش قرار گرفته شده است. از مجموع این گویه ها نمره متغیر پرخاشگری حاصل آمده است. نمرات به دست آمده از این متغیر نشانگر این است که حداقل نمره پاسخگویان در این متغیر ۶۴ و حداکثر آن ۹۹ بوده است. میانگین این متغیر ۸۲/۰۹ با انحراف معیار ۸/۳۰ و واریانس ۱۹/۸۱ به دست آمده است.

نمودار ۱- توزیع فراوانی نمرات متغیر پرخاشگری

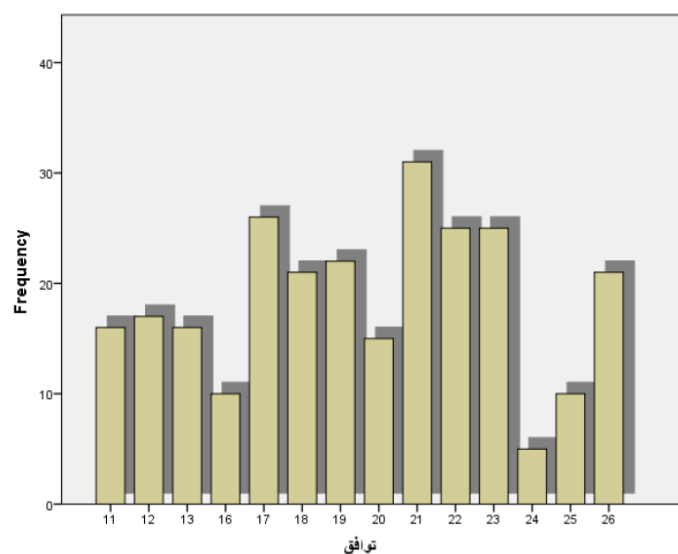
افسردگی متغیر افسردگی به وسیله پرسشنامه افسردگی بک (۱۹۹۱) و با ۱۳ گویه مورد سنجش قرار گرفته شده است. از مجموع این گویه ها نمره متغیر افسردگی حاصل آمده است. نمرات به دست آمده از این متغیر نشانگر این است که؛ حداقل نمره پاسخگویان در این متغیر ۱۴ و حداکثر آن ۳۱ بوده است. میانگین این متغیر ۲۲/۷۹ با انحراف معیار ۵/۶۳ و واریانس ۳۱/۷۶ به دست آمده است.

نمودار ۲- توزیع فراوانی نمرات متغیر افسردگی

توافق والدین

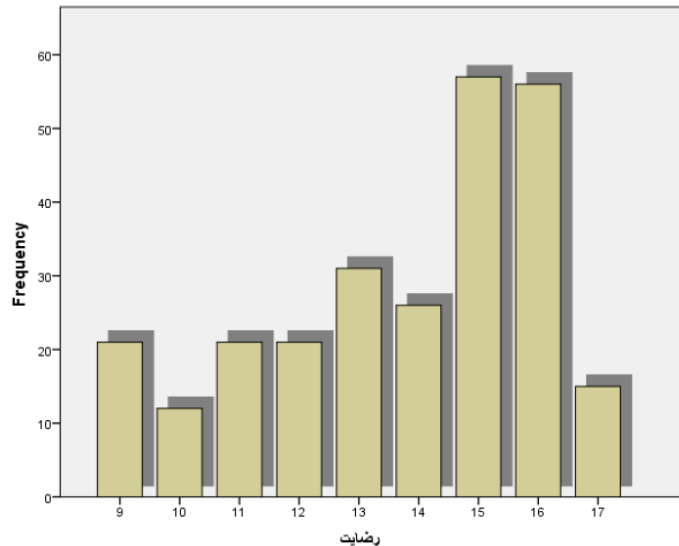
متغیر توافق والدین به وسیله پرسشنامه کیفیت زناشویی باسبی و همکاران (۱۹۹۵) و با ۶ گویه مورد سنجش قرار گرفته شده است. از مجموع این گویه ها نمره متغیر توافق والدین حاصل آمده است. نمرات به دست آمده از این متغیر نشانگر این است که حداقل نمره پاسخگویان در این متغیر ۱۱ و حداکثر آن ۲۹ بوده است. میانگین این متغیر ۱۹/۱۵ با انحراف معیار ۴/۳۰ و واریانس ۱۸/۹ به دست آمده است.

نمودار ۳- توزیع فراوانی نمرات متغیر توافق والدین

رضایت والدین

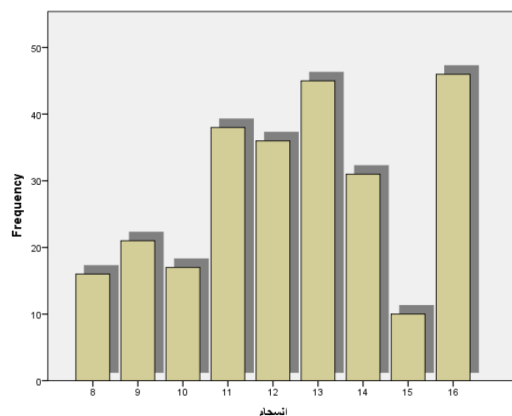
متغیر رضایت والدین به وسیله پرسشنامه کیفیت زناشویی باسبی و همکاران (۱۹۹۵) و با ۴ گویه مورد سنجش قرار گرفته شده است. از مجموع این گویه ها نمره متغیر رضایت والدین حاصل آمده است. نمرات به دست آمده از این متغیر نشانگر این است که حداقل نمره پاسخگویان در این متغیر ۹ و حداکثر آن ۱۷ بوده است. میانگین این متغیر ۱۳/۷ با انحراف معیار ۲/۳۳ و واریانس ۵/۴۶ به دست آمده است.

نمودار ۴- توزیع فراوانی نمرات متغیر رضایت والدین

انسجام والدین

متغیر انسجام والدین به وسیله پرسشنامه کیفیت زناشویی باسبی و همکاران (۱۹۹۵) و با ۴ گویه مورد سنجش قرار گرفته شده است. از مجموع این گویه ها نمره متغیر انسجام والدین حاصل آمده است. نمرات به دست آمده از این متغیر نشانگر این است که؛ حداقل نمره پاسخگویان در این متغیر ۸ و حداکثر آن ۱۹ بوده است. میانگین این متغیر ۱۲/۴ با انحراف معیار ۲/۳۹ و واریانس ۵/۷۶ به دست آمده است.

نمودار ۵- توزیع فراوانی نمرات متغیر انسجام والدین

آمار استنباطی

در این بخش ابتدا هریک از فرضیات مطرح شده و سپس آزمونهای آماری مورد نیاز بوسیله نرم افزار Spss در رابطه با هر فرضیه استفاده شده است.

فرضیه اول: بین توافق والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۱- بررسی رابطه بین توافق والدین و پرخاشگری دانش آموزان

متغیر	توافق والدین	پرخاشگری
توافق والدین	همبستگی پیرسون	-۰/۵۶۰
	سطح معناداری	۰/۰۰۰۱
	تعداد	۲۶۰
پرخاشگری	همبستگی پیرسون	-۰/۵۶۰
	سطح معناداری	۰/۰۰۰۱
	تعداد	۲۶۰

نتایج آزمون نشان داد که بین دو متغیر توافق والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. به بیان دیگر می توان گفت که میزان توافق والدین بر پرخاشگری دانش آموزان تاثیر معناداری داشته است. ضریب همبستگی به دست آمده حاصل از آزمون پیرسون برای دو شاخص مذکور برابر با (-۰/۵۹۰) می باشد. این عدد منفی و نشان دهنده رابطه معکوس بین دو متغیر توافق والدین و پرخاشگری دانش آموزان است. بدین معنی که با افزایش میزان توافق و اتفاق نظر در میان والدین، میزان پرخاشگری دانش آموزان کاهش خواهد یافت و بالعکس که با کاهش میزان توافق و اتفاق نظر در میان والدین، میزان پرخاشگری دانش آموزان افزایش خواهد یافت. با توجه به نتایج به دست آمده در جدول بالا؛ نظر به اینکه سطح معناداری به دست آمده (۰/۰۰۰۱) از مقدار ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین فرضیه تایید می گردد.

فرضیه دوم: بین رضایت والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۲- بررسی رابطه بین رضایت والدین و پرخاشگری دانش آموزان

متغیر	رضایت والدین	پرخاشگری
رضایت والدین	همبستگی پیرسون	-۰/۴۸۶
	سطح معناداری	۰/۰۰۰۱
	تعداد	۲۶۰
پرخاشگری	همبستگی پیرسون	-۰/۴۸۶
	سطح معناداری	۰/۰۰۰۱
	تعداد	۲۶۰

نتایج آزمون نشان داد که بین دو متغیر رضایت والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. به بیان دیگر می توان گفت که سطح رضایت والدین بر پرخاشگری دانش آموزان تاثیر معناداری داشته است. ضریب همبستگی به دست آمده حاصل از آزمون پیرسون برای دو شاخص مذکور برابر با (-۰/۶۸۹) می باشد. این عدد منفی و نشان دهنده رابطه معکوس بین دو متغیر رضایت والدین و پرخاشگری دانش آموزان است. بدین معنی که با افزایش سطح رضایت والدین از یکدیگر، میزان پرخاشگری دانش آموزان کاهش خواهد یافت و بالعکس که با کاهش سطح رضایت والدین از یکدیگر، میزان پرخاشگری دانش آموزان افزایش خواهد یافت. با توجه به نتایج به دست آمده در جدول بالا؛ نظر به اینکه سطح معناداری به دست آمده (۰/۰۰۰۱) از مقدار ۱/۰۵ کمتر است، بنابراین فرضیه تایید می گردد.

فرضیه سوم: بین انسجام والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۳- بررسی رابطه بین انسجام والدین و پرخاشگری دانش آموزان

متغیر	انسجام والدین	پرخاشگری
همبستگی پیرسون	۱	-۰/۳۷۰
سطح معناداری		۰/۰۰۰۱
تعداد	۲۶۰	۲۶۰
همبستگی پیرسون	-۰/۳۷۰	۱
سطح معناداری	۰/۰۰۰۱	
تعداد	۲۶۰	۲۶۰

نتایج آزمون نشان داد که بین دو متغیر انسجام والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. به بیان دیگر می توان گفت که میزان انسجام والدین بر پرخاشگری دانش آموزان تاثیر معناداری داشته است. ضریب همبستگی به دست آمده حاصل از آزمون پیرسون برای دو شاخص مذکور برابر با (-۰/۳۷۰) می باشد. این عدد منفی و نشان دهنده رابطه معکوس بین دو متغیر انسجام والدین و پرخاشگری دانش آموزان است. بدین معنی که با افزایش سطح انسجام و یکپارچگی والدین، میزان پرخاشگری دانش آموزان کاهش خواهد یافت و بالعکس که با کاهش سطح انسجام و یکپارچگی والدین، میزان پرخاشگری دانش آموزان افزایش خواهد یافت. با توجه به نتایج به دست آمده در جدول بالا؛ نظر به اینکه سطح معناداری به دست آمده (۰/۰۰۰۱) از مقدار ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین فرضیه تایید می گردد.

فرضیه چهارم: بین توافق والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۴- بررسی رابطه بین توافق والدین و افسردگی دانش آموزان

متغیر	توافق والدین	افسردگی
همبستگی پیرسون	۱	-۰/۴۶۸
سطح معناداری		۰/۰۰۰۱
تعداد	۲۶۰	۲۶۰
همبستگی پیرسون	-۰/۴۶۸	۱
سطح معناداری	۰/۰۰۰۱	
تعداد	۲۶۰	۲۶۰

نتایج آزمون نشان داد که بین دو متغیر توافق والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. به بیان دیگر می توان گفت که میزان توافق والدین بر افسردگی دانش آموزان تاثیر معناداری داشته است. ضریب همبستگی به دست آمده حاصل از آزمون پیرسون برای دو شاخص مذکور برابر با (-۰/۴۶۸) می باشد. این عدد منفی و نشان دهنده رابطه معکوس بین دو متغیر توافق والدین و افسردگی دانش آموزان است. بدین معنی که با افزایش میزان توافق و اتفاق نظر در میان والدین، میزان افسردگی دانش آموزان کاهش خواهد یافت و بالعکس که با کاهش میزان توافق و اتفاق نظر در میان والدین، میزان افسردگی دانش آموزان افزایش خواهد یافت. با توجه به نتایج به دست آمده در جدول بالا؛ نظر به اینکه سطح معناداری به دست آمده (۰/۰۰۰۱) از مقدار ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین فرضیه تایید می گردد.

فرضیه پنجم: بین رضایت والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۵- بررسی رابطه بین رضایت والدین و افسردگی دانش آموزان

متغیر	رضایت والدین	افسردگی
همبستگی پیرسون	۱	-۰/۵۲۶
سطح معناداری		۰/۰۰۰۱
تعداد	۲۶۰	۲۶۰
همبستگی پیرسون	-۰/۵۲۶	۱
سطح معناداری	۰/۰۰۰۱	
تعداد	۲۶۰	۲۶۰

نتایج آزمون نشان داد که بین دو متغیر رضایت والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. به بیان دیگر می توان گفت که سطح رضایت والدین بر افسردگی دانش آموزان تاثیر معناداری داشته است. ضریب همبستگی به دست آمده حاصل از آزمون پیرسون برای دو شاخص مذکور برابر با (-۰/۵۲۹) می باشد. این عدد منفی و نشان دهنده رابطه معکوس بین دو متغیر رضایت والدین و افسردگی دانش آموزان است. بدین معنی که با افزایش سطح رضایت والدین از یکدیگر، میزان افسردگی دانش آموزان افزایش خواهد یافت. با توجه به نتایج به دست آمده در جدول بالا؛ نظر به اینکه سطح معناداری به دست آمده (۰/۰۰۰۱) از مقدار ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین فرضیه تایید می گردد.

فرضیه ششم: بین انسجام والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۶- بررسی رابطه بین انسجام والدین و افسردگی دانش آموزان

متغیر	انسجام والدین	افسردگی
همبستگی پیرسون	۱	-۰/۳۵۴
سطح معناداری		۰/۰۰۰۱
تعداد	۲۶۰	۲۶۰
همبستگی پیرسون	-۰/۳۵۴	۱
سطح معناداری	۰/۰۰۰۱	
تعداد	۲۶۰	۲۶۰

نتایج آزمون نشان داد که بین دو متغیر انسجام والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. به بیان دیگر می توان گفت که میزان انسجام والدین بر افسردگی دانش آموزان تاثیر معناداری داشته است. ضریب همبستگی به دست آمده حاصل از آزمون پیرسون برای دو شاخص مذکور برابر با (-۰/۳۵۶) می باشد. این عدد منفی و نشان دهنده رابطه معکوس بین دو متغیر انسجام والدین و افسردگی دانش آموزان است. بدین معنی که با افزایش سطح انسجام و یکپارچگی والدین، میزان افسردگی دانش آموزان کاهش خواهد یافت و بالعکس که با کاهش سطح انسجام و یکپارچگی والدین، میزان افسردگی دانش آموزان افزایش خواهد یافت. با توجه به نتایج به دست آمده در جدول بالا؛ نظر به اینکه سطح معناداری به دست آمده (۰/۰۰۰۱) از مقدار ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین فرضیه تایید می گردد.

فرضیه هفتم: مولفه های ناسازگاری والدین قادر به پیش بینی پرخاشگری دانش آموزان می باشند.

برای مطالعه تاثیر همزمان متغیرهای مستقل (توافق، رضایت و انسجام والدین) بر روی متغیر وابسته (پرخاشگری) از تحلیل رگرسیون چند گانه استفاده شده است.

جدول ۷- ضرایب متغیرهای پیش بین بر متغیر پرخاشگری

متغیرها	R	R ²	B	Beta	T	Sig
توافق والدین	۰/۵۶۰	۰/۳۱۴	-۰/۸۳۷	-۰/۴۳۷	-۵/۹۳	۰/۰۰۰۱
رضایت والدین	۰/۵۷۳	۰/۳۲۸	-۰/۶۱۵	-۰/۱۷۲	-۲/۳۳	۰/۰۲۰

بر طبق نتایج تحلیل رگرسیونی؛ در مجموع دو متغیر پیش بین وجود دارد. که ضریب همبستگی چندگانه آنها با متغیر پرخاشگری برابر با $R = ۰/۵۷۳$ و ضریب تبیین برابر $R^2 = ۰/۳۲۸$ است. مقدار به دست آمده از این ضریب بیانگر آن است که حدود ۳۲٪ درصد از واریانس متغیر پرخاشگری، توسط متغیرهای پیش بین (توافق و رضایت والدین موجود در معادله رگرسیونی تبیین می گردد. در روش تحلیل رگرسیونی چندگانه به روش گام به گام، متغیرهای (توافق، رضایت و انسجام والدین) وارد معادله رگرسیونی شده و رابطه آنها با متغیر پرخاشگری به عنوان متغیر وابسته بررسی شد. از بین ابعاد ذکر شده؛ متغیر انسجام والدین از معادله خارج و مشخص گردید، که این بعد تاثیر معنی داری در تبیین تغییرات متغیر وابسته به عهده نداشته است. همچنین تاثیر متغیرهای پیش بین توافق و رضایت والدین) بر متغیر ملاک؛ منفی و در سطح ۹۵ درصد معنادار می باشد. در مقایسه بین دو متغیر پیش بین؛ بعد توافق والدین با مقدار بتا برابر با $(Beta = -۰/۴۳۷)$ بیشترین تاثیر را بر میزان پرخاشگری دانش آموزان داشته است. بنابر نتایج به دست آمده، فرضیه فوق تایید می شود.

فرضیه هشتم: مولفه های ناسازگاری والدین قادر به پیش بینی افسردگی دانش آموزان می باشند.

برای مطالعه تاثیر همزمان متغیرهای مستقل (توافق، رضایت و انسجام والدین) بر روی متغیر وابسته (افسردگی) از تحلیل رگرسیون چند گانه استفاده شده است.

جدول ۸- ضرایب متغیرهای پیش بین بر متغیر افسردگی متغیرها

متغیرها	R	R ²	B	Beta	T	Sig
رضایت والدین	۰/۵۲۶	۰/۲۷۷	-۰/۹۴۴	-۰/۳۹۲	-۵/۱۹	۰/۰۰۰۱
توافق والدین	۰/۵۴۲	۰/۲۹۳	-۰/۲۴۱	-۰/۱۸۷	-۲/۴۷	۰/۰۱۴

بر طبق نتایج تحلیل رگرسیونی؛ در مجموع دو متغیر پیش بین وجود دارد. که ضریب همبستگی چندگانه آنها با متغیر افسردگی برابر با $R = ۰/۵۴۲$ و ضریب تبیین برابر $R^2 = ۰/۲۹۳$ است. مقدار به دست آمده از این ضریب بیانگر آن است که حدود ۲۹٪ درصد از واریانس متغیر افسردگی، توسط متغیرهای پیش بین (توافق و رضایت والدین موجود در معادله رگرسیونی تبیین می گردد. در روش تحلیل رگرسیونی چندگانه به روش گام به گام، متغیرهای (توافق، رضایت و انسجام والدین) وارد معادله رگرسیونی شده و رابطه آنها با متغیر افسردگی به عنوان متغیر وابسته بررسی شد. از بین ابعاد ذکر شده؛ متغیر انسجام والدین از معادله خارج و مشخص گردید، که این بعد تاثیر معنی داری در تبیین تغییرات متغیر وابسته به عهده نداشته است. همچنین تاثیر متغیرهای پیش بین (توافق و رضایت والدین) بر متغیر ملاک؛ منفی و در سطح ۹۵ درصد معنادار می باشد. در مقایسه بین دو متغیر پیش بین؛ بعد رضایت والدین با مقدار بتا برابر با $(Beta = -۰/۳۹۲)$ بیشترین تاثیر را بر میزان افسردگی دانش آموزان داشته است. بنابر نتایج به دست آمده، فرضیه فوق تایید می شود.

بحث و نتیجه گیری

خانواده یکی از عوامل مؤثر و اساسی در رفتار افراد می باشد. نفوذ والدین در کودکان تنها جنبه ارشی و وراثتی ندارد بلکه در آشنایی کودک با زندگی اجتماعی و فرهنگ پذیری وی، نقش مؤثری دارد. ساختار و شکل خانواده ها، نحوه ارتباط اعضا هر خانواده با یکدیگر و جامعه ای که خانواده در آن زندگی می کند در بیشتر مواقع همسانی ندارند، از این رو، رفتار و تأثیر خانواده ها در افراد متفاوت است. خانواده بر اساس نوع رابطه با فرزندان بیشترین تأثیر را اولاً بر چگونگی شخصیت روانی، اجتماعی و فرهنگی آنها داشته و ثانیاً به صورت غیر مستقیم جامعه را متأثر می کند (شفیع آبادی و ناصری، ۱۳۸۰).

در واقع، تغییرات در خانواده به مرور زمان فرزندان را تغییر داده و با ورود آنها به عرصه اجتماع، جامعه دگرگون می شود. به عبارتی، می توان گفت که سلامت خانواده، سلامت جامعه را می سازد. اما، امروزه یکی از مسائل دامنگیر جامعه و به ویژه آموزش و پرورش، وجود دانش آموزانی است که به هر دلیل دچار مشکلات و تنش های خانوادگی هستند. بنابراین، تعارضات بین والدین که منجر به مخدوش شدن فضای خانه می شود، به عنوان یک متغیر مهم محیطی به طور مستقیم و غیرمستقیم می تواند اثرات ویژه ای بر رشد عمومی و ابعاد مختلف رفتار کودک، در زمینه سلامت روانی، جسمانی و عملکرد تحصیلی، داشته باشد (شهینی پیلان و همکاران، ۱۳۹۳). به همین منظور پژوهش حاضر رابطه بین ناسازگاری والدین را با پرخاشگری و افسردگی دانش آموزان مورد بررسی قرار داده است. جهت نیل به هدف اقدام به تهیه و توزیع پرسشنامه ۱۳ سوالی افسردگی بک (۱۹۹۱)، پرسشنامه ۲۹ سوالی پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲) و پرسشنامه ۱۴ سوالی کیفیت زندگی زناشویی باسی و همکاران (۱۹۹۵) شده است.

نمونه آماری انتخاب شده شامل ۲۶۰ نفر از دانش آموزان مقطع متوسطه اول شهرستان کرمانشاه و مادران آنها بوده است. تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه تحقیق در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی ارائه شده است. در بخش آمار توصیفی خصوصیات و ویژگی های پاسخگویان را با توجه به سوال های مطرح شده در پرسشنامه بیان نموده و در بخش آمار استنباطی ابتدا فرضیات تحقیق بیان شده و سپس با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه فرضیه های تحقیق بررسی شده اند. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیات تحقیق نیز نشان داد که: بین متغیرهای (توافق، رضایت و انسجام والدین) با میزان بروز رفتارهای پرخاشگرانه در بین دانش آموزان رابطه منفی و معنادار وجود دارد. بین متغیرهای (توافق، رضایت و انسجام والدین) با میزان بروز افسردگی در بین دانش آموزان رابطه منفی و معنادار وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که متغیرهای (توافق و رضایت والدین در مجموع حدود ۰/۳۲ از واریانس متغیر پرخاشگری و ۰/۲۹ درصد از واریانس متغیر افسردگی دانش آموزان را تبیین می نمایند. در تبیین این نتایج می توان گفت که: خانواده هایی که تعارضات بین والدینی در آن ها زیاد است به احتمال قوی نمی توانند رفتارهای مناسب اجتماعی را به فرزندان آموزش دهند. همچنین، فرزندان این خانواده ها به احتمال زیاد رفتارهای والدین را الگوی مناسب برای رفتار با دیگران تلقی می کنند. بسیاری از اختلال های رفتاری در خانواده هایی مشاهده می شود که فضای حاکم بر آن پرخاشگرانه است و ارتباطات برای فرزندان تهدید آمیز تلقی می شود. خانواده و روابط والدین با یکدیگر نقش مهمی در بهداشت روانی فرزندان ایفا می کند. بنابراین، درباره نقش خانواده در افسردگی فرزندان می توان بر اهمیت چگونگی عملکرد خانواده و روابط والدین با یکدیگر اشاره کرد. همان گونه که تعارض و کشمکش بین والدین و ایجاد محیطی تنش زا منجر به افسردگی و ناامیدی در فرزندان می شود، ایجاد محیطی سالم و جو هیجانی مثبت منجر به سلامت و بهداشت روانی فرزندان می شود. عدم صمیمیت و مهربانی در بین اعضای خانواده خصوصاً والدین و فرزند منجر به احساس طرد شدن فرزند از سوی والدین می شود، که این می تواند نگرش های ضد اجتماعی را در فرزندان ایجاد کند. در حقیقت گرمی روابط و عواطف و همچنین پیوند و تعهد عاطفی موجود در بین اعضای خانواده که از ویژگی های اصلی خانواده های منسجم محسوب می شود، در فرزندان آنها این احساس را به وجود می آورد که مورد پذیرش والدین هستند و والدین نسبت به خواسته های آنها حساس هستند (داماس و لاگلین، ۲۰۰۱).

فرضیه اول: بین توافق والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب گشتاوری پیرسون استفاده شده است. طبق بررسی های انجام شده در فصل چهارم تحقیق مشخص گردید که س طح معناداری به دست آمده از اجرای این آزمون، کمتر از ۰/۰۵ می باشد. بنابراین مشخص گردید که بین توافق والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین ضریب همبستگی به دست آمده نشان از

رابطه منفی و معکوس بین دو متغیر داشته است. بدین صورت که هر چه میزان توافق و تفاهم بین والدین بیشتر باشد، میزان بروز رفتارهای پرخاشگرانه دانش آموزان کمتر خواهد شد و بالعکس. بنابراین فرضیه اول پژوهش تایید می شود.

فرضیه دوم: بین رضایت والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب گشتاوری پیرسون استفاده شده است. طبق بررسی های انجام شده در فصل چهارم تحقیق مشخص گردید که سطح معناداری به دست آمده از اجرای این آزمون، کمتر از $0/05$ می باشد. بنابراین مشخص گردید که بین رضایت والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین ضریب همبستگی به دست آمده نشان از رابطه منفی و معکوس بین دو متغیر داشته است. بدین صورت که هر چه میزان رضایت بین والدین بیشتر باشد، میزان بروز رفتارهای پرخاشگرانه دانش آموزان کمتر خواهد شد و بالعکس. بنابراین فرضیه دوم پژوهش تایید می شود.

فرضیه سوم: بین انسجام والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب گشتاوری پیرسون استفاده شده است. طبق بررسی های انجام شده در فصل چهارم تحقیق مشخص گردید که سطح معناداری به دست آمده از اجرای این آزمون، کمتر از $0/05$ می باشد. بنابراین مشخص گردید که بین انسجام والدین و پرخاشگری دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین ضریب همبستگی به دست آمده نشان از رابطه منفی و معکوس بین دو متغیر داشته است. بدین صورت که هر چه میزان انسجام و یکپارچگی بین والدین بیشتر باشد، میزان بروز رفتارهای پرخاشگرانه دانش آموزان کمتر خواهد شد و بالعکس. بنابراین فرضیه سوم پژوهش تایید می شود.

فرضیه چهارم: بین توافق والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب گشتاوری پیرسون استفاده شده است. طبق بررسی های انجام شده در فصل چهارم تحقیق مشخص گردید که سطح معناداری به دست آمده از اجرای این آزمون، کمتر از $0/05$ می باشد. بنابراین مشخص گردید که بین توافق والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین ضریب همبستگی به دست آمده نشان از رابطه منفی و معکوس بین دو متغیر داشته است. بدین صورت که هر چه میزان توافق و تفاهم بین والدین بیشتر باشد، میزان بروز افسردگی در بین دانش آموزان کمتر خواهد شد و بالعکس. بنابراین فرضیه چهارم پژوهش تایید می شود.

فرضیه پنجم: بین رضایت والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب گشتاوری پیرسون استفاده شده است. طبق بررسی های انجام شده در فصل چهارم تحقیق مشخص گردید که سطح معناداری به دست آمده از اجرای این آزمون، کمتر از $0/05$ می باشد. بنابراین مشخص گردید که بین رضایت والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین ضریب همبستگی به دست آمده نشان از رابطه منفی و معکوس بین دو متغیر داشته است. بدین صورت که هر چه میزان رضایت بین والدین بیشتر باشد، میزان بروز افسردگی در بین دانش آموزان کمتر خواهد شد و بالعکس. بنابراین فرضیه پنجم پژوهش تایید می شود.

فرضیه ششم: بین انسجام والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب گشتاوری پیرسون استفاده شده است. طبق بررسی های انجام شده در فصل چهارم تحقیق مشخص گردید که سطح معناداری به دست آمده از اجرای این آزمون، کمتر از $0/05$ می باشد. بنابراین مشخص گردید که بین انسجام والدین و افسردگی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین ضریب همبستگی به دست آمده نشان از رابطه منفی و معکوس بین دو متغیر داشته است. بدین صورت که هر چه میزان انسجام و یکپارچگی بین والدین بیشتر باشد، میزان بروز افسردگی در بین دانش آموزان کمتر خواهد شد و بالعکس. بنابراین فرضیه ششم پژوهش تایید می شود.

فرضیه هفتم: مولفه های ناسازگاری والدین قادر به پیش بینی پرخاشگری دانش آموزان می باشند.

برای تایید یا رد این فرضیه از آزمون پارامتریک رگرسیون چندگانه (Multiple regression) استفاده شده است. طبق بررسی های انجام شده بر اساس نتایج فصل قبل، مشخص گردید که سطح معناداری به دست آمده از این آزمون کمتر از $0/05$ می باشد. همچنین مولفه های ناسازگاری والدین (توافق و رضایت والدین) در مجموع حدود $0/32$ درصد از واریانس متغیر پرخاشگری دانش آموزان را پیش بینی می نمایند. همچنین از بین ابعاد ناسازگاری والدین، بعد توافق والدین، بیشترین تاثیر را بر

روی میزان پرخاشگری دانش آموزان داشته است. بنابر نتایج به دست آمده بوسیله آزمون رگرسیون، فرضیه هفتم پژوهش مبنی بر اینکه مولفه های ناسازگاری والدین قادر به پیش بینی پرخاشگری دانش آموزان می باشند، تایید شده است.

فرضیه هشتم: مولفه های ناسازگاری والدین قادر به پیش بینی افسردگی دانش آموزان می باشند.

برای تایید یا رد این فرضیه از آزمون پارامتریک رگرسیون چندگانه (Multiple regression) استفاده شده است. طبق بررسی های انجام شده بر اساس نتایج فصل قبل، مشخص گردید که سطح معناداری به دست آمده از این آزمون کمتر از ۰/۰۵ می باشد. همچنین مولفه های ناسازگاری والدین (رضایت و توافق والدین) در مجموع حدود ۲۹/۰ درصد از واریانس متغیر افسردگی دانش آموزان را پیش بینی می نمایند. همچنین از بین ابعاد ناسازگاری والدین؛ بعد رضایت والدین، بیشترین تاثیر را بر روی میزان افسردگی دانش آموزان داشته است. بنابر نتایج به دست آمده بوسیله آزمون رگرسیون، فرضیه هشتم پژوهش مبنی بر اینکه مولفه های ناسازگاری والدین قادر به پیش بینی افسردگی دانش آموزان می باشند، تایید شده است.

با توجه به نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر پیشنهادات زیر بیان می شود:

- در پژوهش های آینده، این رابطه در مقاطع تحصیلی مختلف همچنین در سایر گروه دانش آموزان بررسی گردد تا نتایج قابلیت تعمیم دهی به کل جامعه دانش آموزان را داشته باشد.

- در پژوهش های آینده، تحقیق در قالب یک طرح تجربی یا مداخله ای تکرار گردد.

- از مصاحبه ی روان شناختی به منظر جلب همکاری، اعتماد و برقراری رابطه و سپس در قالب مصاحبه، پرسش نامه تکمیل

و متغیرهای جمعیت شناختی مورد سنجش قرار گیرد

- برای افزایش تعمیم پذیری داده ها لازم است این پژوهش در جوامع دیگر و با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی مورد

بررسی قرار گیرد.

- در تحقیقات آینده به این گونه موارد نیز پرداخته شده و با توجه به بافت فرهنگی کشورمان، بسترهای مناسبی برای پژوهش

های بین فرهنگی فراهم سازیم.

منابع و مراجع

- [۱] آرزومند، محبوبه (۱۳۹۰)، رابطه برنامه های آموزش خانواده با کاهش ناسازگاریهای تربیتی، عاطفی و اجتماعی دانش آموزان دختر دوره متوسطه شهرستان فامنین، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان همدان دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- [۲] براتی، روح الله (۱۳۹۰)، تاثیر آموزش گروهی والد گری راه حل محور به مادران بر کاهش پر خاشگری دانش آموزان پسر کم توان ذهنی آموزش پذیرمقطع ابتدایی، پایان نامه کارشناسی ارشد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- [۳] بهجت، ژیلا (۱۳۹۳)، تاثیر آموزش گروهی مبتنی بر تحلیل رفتار متقابل بر پر خاشگری و عزت نفس دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه شهر اهواز، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- [۴] ثامنی، زهرا (۱۳۹۲)، تاثیر الگوهای نمایشی بر پر خاشگری وعزت نفس دانش آموزان پسر دوره راهنمایی شهر شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- [۵] حسن زاده، مهدیه (۱۳۹۲)، بررسی رابطه تعارض والد- فرزند، ادراک از جو مدرسه و ناسازگاری در دختران دانش آموز منزل گریز و عادی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- [۶] دادستان، پریخ (۱۳۷۶) روانشناسی مرضی تحولی: از کودکی تا بزرگسالی جلد اول، انتشارات سمت، چاپ دوم.
- [۷] سام خانیانی، نوش زاد؛ یزدان دوست، رخساره و اصغر نژاد، علی اصغر. (۱۳۸۱). بررسی الگوهای ذهنی طرحواره ای کمال گرایی و تایید خواهدی در افسردگی. فصلنامه اندیشه و رفتار، سال هشتم، شماره ۳، ص: ۷۴-۶۵.
- [۸] شفیع آبادی، عبدالله و ناصری، غلامرضا (۱۳۸۰). نظریه های مشاوره و روان درمانی، تهران: انتشارات مرکز نشر دانشگاهی تهران.
- [۹] شکوهی، محبوبه (۱۳۹۲)، ارتباط بازیهای رایانه ای با پر خاشگری در دانش آموزان دبیرستان های پسرانه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- [۱۰] شهنی بیلاق، منیژه و همکاران (۱۳۹۳)، رابطه ی علی تعارض آشکار و تعارض نهان بین والدین با عملکرد تحصیلی با میانجی گری رابطه ی والد فرزند، رفتار ضد اجتماعی و افسردگی در دانش آموزان دبیرستانی، فصلنامه مشاوره کاربردی، دوره سوم، شماره ۲.
- [۱۱] قره باغی، فاطمه (۱۳۸۹). نقش تعارض زناشویی و رابطه ی والدین با کودک در نشانه های آسیب شناختی عاطفی و رفتاری. پژوهش های روان شناسی، (۱) ۱۳، صص. ۸۹-۱۰۸.
- [۱۲] مفسری، محمدرسول (۱۳۸۹)، بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی و کمال گرایی با افسردگی و اضطراب، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- [13] Buss, A. H., & Perry, M. (2009). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 452-459.
- [14] Capel S.A., (2005). The incidence and influences of stress and burnout secondary school teachers, *Br. J. Edu. Psychology*. Vol. 57, 279-288.
- [15] Cohen S, and Williamson G.M. (2010). Percieved Stress in a probability sample of the states. In S. Spacapan, *Society*. New York: The free press. Modern life. Lllinois, Scott, Forseman Company.
- [16] Damas, E., & Laughlin, J. (2001). Latent model of family process in African American families. *Journal of Marriage and Family*, 63, 967-998.
- [17] Graham. p. (2010) *Child Psychia Thy – A Peve lopmehtal Approach* Press uniresity of London.
- [18] Joe, J, 20110. Anger management. *Journal of family violence*. Vol. 21, Pp. 334-351.
- [19] Matthews K. A. (2008). Coronary hear disease and type a behaviors. *Psychological Bulletin*, 104, 373-380.
- [20] Payne M. A. and Furnbam A. (2009). Dimensions of occupational stress in West Indian secondary school teachers *Br. J. Edu. Psychology*. Vol. 57, 141-150.
- [21] Saveryl. K. and Detiuk M. (2002). The porceived stress levels of primary and secondary princlips. *The j. of Edu. Adminstation*. Vol. ssiv, No. 2, 272.